

بسم الله الرحمن الرحيم

• فارسی

• پایه هفتم

• درس سوم (نسل آینده ساز) (توفیق ادب)
(دانش های ادبی و زبانی)

• دبیر : شیرین عبابافها

• دبیرستان گل های خرد

نوع جمله در کدام گزینه ها نادرست است ؟

- ۱- دانه آرام بر زمین غلتید (خبری)
- ۲- بچه ها ، آرزوی من این است (عاطفی)
- ۳- از ظلمت خود رهایی ام ده (امری)
- ۴- هم قصّه ناموده دانی (امری)
- ۵- تا کی حرکات کودکانه (خبری)
- ۶- چه خوش گفت زالی به فرزند خویش (عاطفی)

معنای کدام یک از جملات زیر کامل است ؟ چرا ؟

۱- جوان و نوجوان ما با استعداد است

۲- جوان و نوجوان ما با استعداد

دانش های ادبی و زبانی (صفحه ۳۴ و ۳۵)

فعل

مثال : غرقه شکوه زیبایی خلقت
بودم . (فعل : بودم) چون وجود
حالتی را نشان می دهد .

مثال : روناک انگشتش را به دهان
گذاشته بود .
(فعل : گذاشته بود) چون عمل
« گذاشتن » را بیان می کند

فعل ، کلمه ای است که انجام گرفتن
کاری یا وقوع حالتی یا نسبت دادن صفتی
را بیان می کند

فعل ، مهم ترین جزء جمله است و بخش اصلی معنای جمله و انتقال دهنده پیام است

مثال : « جوانان و نوجوانان ما اهل فکرکردن ، دریافتن و تحلیل کردن »
این جمله ، کامل نیست . در این جمله ، نهاد و مسند به کار رفته است ولی معنای کاملی ندارد زیرا بخش اصلی جمله که « فعل » می باشد ، حذف شده است .

مثال : « می روم »
این جمله با وجود این که فقط از یک کلمه (فعل) تشکیل شده است ، معنای کاملی دارد .

تفاوت « زبان » و « ادبیات »

زبان : هرگاه بخواهیم مقصود خود را روشن و آشکار بیان کنیم ، از « زبان » استفاده می کنیم

ادبیات : هرگاه بخواهیم مقصود خود را زیباتر و تأثیرگذارتر بیان کنیم ، از « ادبیات » بهره می گیریم

.

برای نوشتن جمله های ادبی ، می توان از آرایه های ادبی مانند : تشبیه ، کنایه ، تضاد ،
جان بخشی ، مراعات نظیر و ... استفاده کرد .

مثال : خورشید طلوع کرد (زبان)

خورشید به چهره شهر لبخند می زند (ادبیات)

مثال : جوان و نوجوان ما با استعداد است (زبان)

جوان و نوجوان ما ، چشمه جوشان نیرو و استعداد است (ادبیات)

مثال : دندان های ایشان سفید بود (زبان)

دندان های ایشان چون دانه های مروارید می درخشید (ادبیات)

به سوالات زیر پاسخ دهید .

۱- درهریک از ابیات و عبارات زیر ، فعل ها را مشخص کنید .

الف- ماه فروماند از جمال محمد سرو نباشد به اعتدال محمد

ب- از خدا جوییم توفیق ادب بی ادب محروم شد از لطف رب

پ- مثل یک شاخه گل جوانه بزن مثل یک چشمه سار جاری شو

د- دشت یک پارچه صدا شده بود و ناله و مویه ، باد صدای کژال را غلتاد و با خود برد «آزاد» دويد صدا او را به خود می خواند لحظه ای بعد گرگ نزدیک آزاد رسیده بود .

سؤال

- ۲- در کدام یک از جملات زیر ، از « زبان » یا « ادبیات » استفاده شده است ؟
- الف- کودکانِ پرنشاط گل بوته ها و نوجوانان امیدوار ذرت ها در گوش نسیم آمین می گفتند .
- ب- همه ما می توانیم از لحظه های زندگی لذت ببریم .
- ج- دوره نوجوانی ، دوران شور و شوق و شکوفایی است .
- د- در کلاس شگفت آفرینش و زیبایی طبیعت ، عظمت و جاذبه خالق درس را با همه وجودم لمس می کردم .

درس سوّم

نسل آینده ساز

جوان و نوجوان، چشمه جوشان نیرو و استعداد است. جوان یعنی آینده. جوان خوب برای یک کشور، یعنی آینده خوب. جوانان و نوجوانان ما اهل فکر کردن، دریافتن و تحلیل کردن هستند. این هم امتیاز دیگری است.

همه آنچه در تحلیل های دشمنان این ملت و این کشور به عنوان نقطه مرکزی مشاهده می شود، این است که این نسل جوان و پرشور و آینده ساز را از راه های مختلف برای ساختن ایران آباد و آزاد و مؤمن و پاکیزه آینده، ناتوان کنند. اما به رغم تلاش های دشمنان، واقعیت، عکس این

۳۲

هم خانواده ها :

استعداد = توانایی ، قابلیت

دریافتن = فهمیدن

تحلیل کردن = بررسی جزئیات یک موضوع

امتیاز = برتری ، مزیت

پرشور = دارای شوق و اشتیاق

به رغم = برخلاف

مشاهده ، شاهد ، شهود ، مشهود

آرایه های ادبی :

تشبیه :

۱- مشبه : جوان و نوجوان / مشبّه به : چشمه جوشان نیرو و استعداد

۲- مشبه : نیرو و استعداد / مشبّه به : چشمه جوشان

است. من به هیچ وجه قبول نمی‌کنم حرف‌ها و تحلیل‌های کسانی را که گاهی در برخی از مطبوعات یا رسانه‌ها از انحراف نسل جوان سخن می‌گویند؛ این طور نیست. اگر گاهی اشتباه و خطایی از جوان سر بزنند، با توجه به دل پاک و نورانی جوان، این اشتباه کاملاً قابل جبران است. اینها چرا صلاح و پاکدامنی و پارسایی و صداقت جوانان را نمی‌بینند؟ چرا شور و شعور جوانان را نمی‌بینند؟

به هیچ وجه = اصلاً

مطبوعات = روزنامه‌ها و مجلات

رسانه = هر وسیله‌ای که مطلب یا خبری را به اطلاع مردم برساند

انحراف = گمراهی، دور شدن از حقیقت

صلاح = درستی، خیر و نیکی

پاکدامنی = پرهیزگاری، دوری از گناه

پارسایی = پرهیزگاری، دوری از گناه

صداقت = دوستی، محبت، درستکاری

شعور = فهم و درک

مختصان و دانشمندان جهانی مجبور شده‌اند اعتراف کنند که جوانان ما با پشتوانه ایمان و همت و غیرت، توانسته‌اند استعداد جوشان و پنهان خود را آشکار کنند.

وقتی جوان‌های ما خرمشهر را بازپس گرفته بودند، اوایل ریاست جمهوری بنده بود. یک هیئت جهانی به ایران آمد و رئیس آن به من گفت: «امروز در دنیا وضع شما با یک سال پیش، از زمین تا آسمان تفاوت کرده است.» راست می‌گفت. دنیا باور نمی‌کرد جوانان ما، بسیجیان ما و ارتش ما بتوانند خرمشهر را با آن همه استحکاماتی که دشمن و پشتیبانانش درست کرده بودند، پس بگیرند. جامعه ما بحمدالله از میلیون‌ها جوان دختر و پسر برخوردار است. این مایه افتخار برای ملت ماست. این ملت باید به وجود این همه جوان، این همه استعداد و این همه دل پاک و نورانی ببالد. جوان هم باید به کشور خود، به انقلاب خود، به نظام اسلامی خود و به پرچم برافراشته اسلام خود ببالد و آینده را بسازد. آینده با حرف ساخته نمی‌شود؛ با کار هوشمندانه و مؤمنانه ساخته می‌شود؛ باید کار کنید، آن هم کار هوشمندانه و برخوردار از پشتوانه ایمان.

مختصان = کارشناسان

اعتراف = بر زبان آوردن حقیقت

پشتوانه = تکیه گاه

همت = اراده ، تلاش

غیرت = مردانگی ، آبرو

اوایل = آغاز هر چیز (جمع اول)

هیئت = گروه ، دسته

استحکامات = بناها و موانعی که برای دفع دشمن

می سازند

بحمدالله = سپاس خدا را

مایه = سبب

نظام = دستگاه ، سیستم

برافراشته = بلند کرده

ببالد = افتخار کند

بالیدن = فخر کردن ، رشد کردن

به شما جوانان به عنوان فرزندان عزیز و پاره‌های دل این ملت ... می‌گوییم: عزیزان من،
کار کنید؛ امروز دشمنان نمی‌خواهند دانشگاه و درس و مدرسه و معلم باشد. دشمنان ما نمی‌خواهند
میلیون‌ها جوان با درس خواندن و حفظ ایمان و رستگاری و پارسایی و پاکدامنی‌شان در این منطقه
فردای شکوهمندی را برای ایران مقتدر به وجود بیاورند.

۳۳

پاره‌های دل : کنایه از « بسیار عزیز و گرامی »
رستگاری = رهایی ، نجات یافتن
مقتدر = قدرتمند ، توانا
شکوهمند = با عظمت

ایمان و پاکدامنی تان را حفظ کنید، درستان را خوب بخوانید و جوانی تان را قدر بدانید؛ این نیرو و نشاط باید در راه به دست آوردن این ارزش های والا خرج شود، و نقش هم الآن است. شما امروز در سال های طلایی عمر خود قرار دارید و خدای متعال هم به شما کمک خواهد کرد. از این فرصت خوب زندگی و از دامان کرم و مهربان نظام اسلامی و انقلاب اسلامی - که بحمد الله توانسته این همه جوان مؤمن و خوب را در درون خویش پرورش دهد - بهترین استفاده را بکنید.

قدر = ارزش

والا = عالی ، برتر

نشاط = خرمی ، شادمانی

متعال = بلند مرتبه

فرصت = زمان مناسب

هم خانواده ها :

حفظ ، حافظ ، حفاظت ، محفوظ

قدر ، تقدیر ، مقدّر

شعرخوانی « توفیق ادب »

بیت صفحه ۳۱ کتاب

منتظران بهار ، فصل شکفتن رسید مژده به گل ها برید ، یار به گلشن رسید

معنی بیت : ای کسانی که منتظر رسیدن فصل بهار هستید ، به گل ها مژده دهید که زمان شکوفا شدن فرارسیده است زیرا یار به گلستان آمد تا گل ها را شکوفا کند .

آرایه های ادبی :
مراعات نظیر : بهار ، گل ها ، گلشن ، شکفتن

گلشن = گلستان

منتظران بهار : نقش دستوری « منادا » دارد
برید = ببرید : فعل امر است
« شکفتن » ، مصدر است

تعداد جملات : ۴ جمله

شعر خوانی « توفیق ادب »

مولوی :

مولانا جلال الدین محمد بلخی از شاعران و عارفان بزرگ ایران در قرن هفتم است . کتاب عظیم « مثنوی معنوی » با ۲۶۰۰۰ بیت معروف ترین اثر اوست .

قالب شعر « توفیق ادب » : مثنوی
شعری است که هر بیت آن ، قافیه جداگانه ای دارد .

ای خدا ! ای فضل تو حاجت روا با تو یاد هیچکس نبود روا

معنی بیت : ای خدای مهربان ، ای خدایی که به خاطر فضل و بخشش تو نیازهای همه
نیازمندان برآورده می شود ، با وجود تو ، شایسته نیست ما به یاد کس دیگری باشیم .

تعداد جملات : ۴ جمله

فضل = بخشش ، احسان ، نیکویی
حاجت = نیاز

روا = در مصراع اول : برآورده کردن
روا = در مصراع دوم : شایسته ، سزاوار

ای خدا : ای : حرف ندا
خدا : منادا

ردیف : -

قافیه ها : حاجت روا ، روا

هم خانواده :
فضل : فاضل ، فضول ، مُفَضِّل
حاجت : احتیاج ، محتاج

قطره دانش که بخشیدی ز پیش متصل گردان به دریاهای خویش

معنی بیت : خدایا ، دانش اندکی را که از جانب خودت به ما بخشیدی ، به علم و دانش فراوان خودت که همچون دریاست ، متصل کن (علم و دانش ما را زیاد کن)

تعداد جملات : ۲ جمله

گردان : فعل امر

ردیف : -

قافیه ها : پیش ، خویش

آرایه های ادبی :

مراعات نظیر: قطره ، دریا

تشبیه : اضافه تشبیهی (قطره دانش)

مشبه : دانش مشبه به : قطره

استعاره : « دریا » استعاره از علم کلی خداوند

نماد : قطره ، نماد « کم بودن »

نماد : دریا : نماد « فراوانی »

ما چو مرغان حریصی بی نوا

صدهزاران دام و دانه است ای خدا

معنی بیت : خدایا ، در مسیر زندگی ، صدها هزار مکر و فریب و لذت های مادی مانند دام و دانه وجود دارد و ما مانند پرندگان طمعکار و گرسنه ای هستیم که هر لحظه ممکن است گرفتار این دام ها شویم
(در این دنیا ، امکان گناه و آلودگی برای ما زیاد است)

مرغان = پرندگان

حریص = طمعکار

بی نوا = بی چیز ، تهی دست ،
ناتوان

آرایه های ادبی :

مراعات نظیر : دام ، دانه ، مرغان

تشبیه : (مشبه : ما انسان ها) (مشبه به : مرغان)

استعاره : « دام و دانه » استعاره از « گرفتاری ها و مشکلات - لذت های دنیوی »

هم خانواده ها :

حریص ، حرص

تعداد جملات : ۳ جمله

ردیف : -

قافیه ها : خدا ، بی نوا

گر هزاران دام باشد هر قدم چون تو با مایی نباشد هیچ غم

اگر در هر قدم از مسیر زندگی مان ، هزاران دام و فریب باشد ،
چون تو یاور ما هستی ، هیچ غمی نداریم

استعاره : « دام » استعاره از
مشکلات و گرفتاری های
دنیا- لذت های دنیوی

چون تو با مایی = چون تو با ما هستی

تعداد جملات :
۳ جمله

ردیف : -
قافیه ها : قدم ، غم

بی ادب ، محروم شد از لطف رب

از خدا جوییم توفیق ادب

معنی بیت : از خداوند توفیق می خواهیم تا ادب و اخلاق خوبی داشته باشیم چون انسان بی ادب ، از لطف و رحمت خداوند محروم می شود .

توفیق = سازگاری ، موافقت

توفیق جستن = طلب موفقیت کردن

رب = پروردگار

محروم = بی نصیب ، بی بهره

هم خانواده ها :

توفیق ، موفقیت ، موافقت

ردیف : -

قافیه ها : ادب ، رب

تعداد جملات : ۲ جمله

بی ادب ، تنها نه خود را داشت بد بلکه آتش در همه آفاق زد

معنی بیت : انسان بی ادب فقط به خودش آسیب نمی رساند بلکه اخلاق و رفتار بد او به تمام جهان زیان می رساند (جهان را نابود می کند) .

کنایه : « آتش در چیزی زدن » کنایه از
« آسیب رساندن - نابود کردن »

آفاق = کرانه های آسمان (جمع افق)
در این بیت ، به معنی « جهان » است

ردیف : -
قافیه ها : بد ، زد

تعداد جملات :
۲ جمله

